

oresteia blijft een taaie tekst

Door Wijbrand Schaap, GPD, 27 nov 06

Met zulke acteurs op het toneel kan het eigenlijk niet mis gaan. Over wie hebben we het hier immers: Elsie de Brauw, Chris Nietvelt, Pierre Bokma, Aus Greidanus Jr., Marieke Heebink. Ga zo maar door. Met die acteurs gaat het dus ook helemaal niet mis, in de Oresteia van Aischylos, waarmee NTGent en Toneelgroep Amsterdam hun uiterst succesvolle samenwerking voortzetten. Eerder dit jaar brachten ze samen al Opening Night. Een Succes uit het verleden dat een keiharde garantie leek te bieden voor de toekomst.

Léek te bieden, want er gaat toch iets mis, in dit klassieke oerstuk van 25 eeuwen oud. Maar wat er dan precies misgaat, dat is nog niet zo makkelijk uit te leggen. Want, behalve naar de beste acteurs van Nederland, die ook nog eens het beste van hun kunnen laten zien dankzij de beste regisseur van Noordwest Europa, Johan Simons, kijken we ook nog eens naar de mooiste theatervormgeving sinds jaren. Scenograaf Jens Killian doet iets simpels met hele rare modder en plexiglazen panelen. Oresteia gaat immers over de schepping van de moderne rechtsstaat uit de modder van de oertijd. En het gaat over godsbeelden en voorouderverering, dus dat Pierre Bokma, als oervader Agamemnon vermoord en in klei bijgezet, dankzij wat simpel bijgekleide tietjes verandert in de voedster van zijn twee kinderen, is zo logisch als wat.

Is de muziek dan de boosdoener? Dat vaag hoorbare 'ambient' geneuzel dat Peter Vermeersch ook al liet horen bij andere Simons-regies? Nee: ook die muziek, waar soms het ijzelijke gekrijs van een kinderoffer in doorklinkt, werkt.

Is het dan toch de tekst? Is het dan toch dat 25 eeuwen oude driedelige stuk dat zichzelf voor de tweede keer in 2006 onspeelbaar verklaart? Hadden we eerder dit jaar niet die oerreligieuze, hysterische Oresteia van het Nationale Toneel in de Scheveningse Lourdeskerk? Deze versie mag dan wel honderd keer beter zijn dan die daverende dreunvoorstelling, nog altijd wil het drama niet tot leven komen. Terwijl er alle aanleiding voor is.

Aischylos beschreef het einde van de tijd, waarin eer- en bloedwraak elkaar in een eindeloze spiraal opvolgden, en het begin van de rechtsstaat, waarin wet en rechtspraak de taken van de goden overnemen. Orestes vermoordt zijn moeder

omdat zij zijn vader had vermoord uit wraak voor het offer van hun dochter. Orestes wordt achtervolgd door wraakgodinnen en vindt hulp in en bij Athene. In de kromste rechtszaak ooit krijgt Orestes vrijspraak van straf omdat hij een man is.

Er is een reden te bedenken waarom het met deze Oresteia opnieuw misgaat: de taalverliefdheid van de makers, die totaal voorbij gaat aan de muzikaliteit van het theater. Let wel: alle acteurs begrijpen hun tekst en kunnen die ook glashelder verwoorden, maar het is wel vier en een half uur lang tekst, tekst en nog eens tekst.

Sterker dan ooit doet zich hier het gemis van Paul Koek voelen. De man met wie Johan Simons samen de hemel bestormde met *Hollandia*, maakte zelf eerder dit jaar een muzikale versie van de tragedie *Smekelingen*, met ook een hoofdrol voor Aus Greidanus Jr.. Samen konden Simons en Koek wonderen verrichten met die taaie Grieken door een combinatie van meesterlijk slagwerk, inhoudelijke frivoliteit en Jeroen Willems.

Nu is het Hollandse strengheid die regeert. Dat is jammer.

Oresteia door NTGent en Toneelgroep Amsterdam. Gezien: 25 november 2006 in Amsterdam. Nog te zien in Amsterdam t/m 6 december, Utrecht van 13 t/m 16 december en Gent van 5 t/m 20 januari 2007.
Inlichtingen: www.toneelgroepamsterdam.nl